

2022 yıl sonu ortalama notu 2,5

Yargı, hizmet kalitesinde sınıfta kaldı

31.12.2022

Daha İyi Yargı Derneği Başkanı Av. Mehmet Gün, 10 temel ilke üzerinden yargının 2022 yılı hizmet kalitesini değerlendirdi. Gün, yargının, ikinci yüzyılına girerken Türkiye Cumhuriyeti'nin henüz çözmemiş olduğu en önemli mesele olduğunu söyledi.

Daha İyi Yargı Derneği Başkanı Av. Mehmet Gün, “temel evrensel değer ve ilkelere uyum, halkın ihtiyacına uygun hizmet, bilgi tecrübe ve yetkinlik, liyakat ve performans, süreçlerin kolay anlaşılır olması, maddi gerçeğin ortaya çıkartılması, silahların eşitliği, makul sürede ve adil yargılanma, makul maliyetli hizmet ve yargı ile kamuoyu arasında etkili iletişim” ilkeleri açısından, yargının 2022 yılı hizmet kalitesini değerlendirdi. Alanında ilk olan çalışmada 10 temel ilkenin 10 üzerinden notlanması sonucu, yargının 2022 hizmet karnesinin ortalama notu 2,5 oldu. Yargı bu not ile 2022’de hizmet kalitesi açısından sınıfta kaldı.

Çözülemedi en önemli mesele

Türkiye Cumhuriyeti ikinci yüzyılına girerken, yargının henüz çözülemedi en önemli mesele olduğunu savunan Daha İyi Yargı Derneği Başkanı Av. Mehmet Gün, şu değerlendirmede bulundu:

“Yargı 1961 Anayasası ile tam bağımsızlık ve güçlü hâkim teminatları kazanmış, ekonominin görece olarak küçük, hukuki ilişkilerin basit, buna karşın yargının insan kaynaklarının görece yüksek, yeterli ve yetkin olduğu 1970 öncesinde başarı elde etmiştir. Fakat 1970’lerde yargıdaki iç bağımlılıklar ve oluşan ayrıcalıklı ve dokunulamaz yargıçlar zümresi nedeni ile bağımsızlık ve teminatlar kaybedildi. Hakimler ve Savcılar Kurulu (HSK), Adalet Bakanı ve müsteşarı vasıtasıyla yürütmeye bağımlı hale geldi, bakan veya müsteşarı katılmadan karar veremez oldu. Ekonomik sorunların zirve yaptığı, enflasyonun azdığı 1970’li yıllardan sonra ise 24 Ocak Kararları ile ekonominin dışa açıldığı yıllarda ihmal edilen yargının kaynakları, hızla büyüyen ekonomiye göre cüce kaldı. 1980’li yıllardan bu yana yargı, halkın ihtiyacına uygun hizmet vermediği gibi verdiği hizmetlerde de sınıfta kalmaya devam ediyor.”

Daha İyi Yargı Derneği Başkanı Av. Mehmet Gün’ün yargı hizmetlerine verdiği notlar ve gerekçeleri şöyle:

Temel evrensel değer ve ilkelere uyum: 2

HSK'nin 13 üyesi, iktidar ve siyasiler tarafından belirleniyor. Hâkim ve savcılar Adalet Bakanlığı tarafından göreve alınıyor. Tarafsızlık ilkesi, teminattan yoksun yargı görevlilerinin insafına ve vicdanına kaldı. HSK kararları 2022'de de yargı denetimine kapalıydı, kurulun tayin kararları denetlenemedi. Yeterlik, ehliyet, özen, etkinlik ve verimlilik, öngörülebilirlik, kesinlik ve kestirebilirlik sağlanamadı. Her ne kadar mensuplarının dürüstlüğü, vicdani değerlerinin yüksekliği nedeniyle yargı dürüstlük ve bütünlük açısından yüksek puan hak etse de bazı mensuplarının uyuşturucu işine bulaşmış olması, siyasi saiklerle kararlar verilmesi, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ile Anayasa Mahkemesi'nin kararlarına uyulmaması gibi temel etik değerlere aykırı kararlar verildi. Siyasi davalarda yanlı, kadınlara ve de özellikle çocuklara karşı işlenen, sapkın dini inanış kisvesi altına gizlenen suçlarda ya da iktidarın ağır sözlerle eleştirildiği durumlarda, kamuoyunda çokça eleştirilen kararlar verildi.

Halkın ihtiyacına uygun hizmet: 3

Aile hukuku, özellikle boşanma davaları, yıllarca sürmeye, nafaka kararları gerçek hayata uyarsız olmaya, boşanma kararının tazminat ve malların bölünmesi sonuna kadar ertelenerek eşlerin cinsel, duygusal ve psikolojik haklarının kısıtlanmasına devam edildi. Güvenin kötüye kullanılması, sırrın korunması, haksız rekabet, sanayi casusluğu ve benzeri davalarda etkili sonuçlar alınamadı. İş hukuku davalarında gider ve süreç, zayıf durumda olan işçilerin haklarını aramasını kısıtladı.

Bilgi, tecrübe ve yetkinlik: 3

Yargı mensupları, hakkında karar verdikleri davalarda gerçek hayata ilişkin bilgileri, 2022'de de çok sınırlıydı. Patent davasına bakan hâkimler bilimsel ve teknik bilgi sahibi değildi. Finans işlemlerine ilişkin davalara bakan hâkimler konuya yabancıydı, bilgileri yüzeyseldi. En önemlisi, 2022'de dilimize "çocuk hâkim" diye bir terim girdi!

Liyakat ve performans: 3

Yargı mensuplarının yeknesak bir kariyer planı 2022'de de yoktu. Yargıtay, Danıştay ve Anayasa Mahkemesi ile Adalet Bakanlığı'nda görev verilen tetkik hâkimleri subjektif yöntemlerle seçildi; haklarındaki raporlar gizli tutuldu, performansları, hizmetlerinin kalitesine göre değil niceliğine göre ölçüldü.

Süreçlerin kolay anlaşılır olması: 3

Akılcı bir harç politikası ile daha çok harç geliri elde edebilecekken lüzumsuz yere ve sadece hazineye daha fazla yargı harcı geliri getirmek amacıyla vatandaşın dava hakkını kısıtlandı. Vatandaş gereksiz risk altına sokan, yargılamaları da lüzumsuz karmaşıklıştırıp zorlaştıran dava türleri geliştirildi; tespit, eda, kısmi eda ve belirsiz alacak davası gibi suni dava türleri oluşturarak kafa karışıklığına neden olundu. İşin esasına girip uyuşmazlığı çözmek yerine, karmaşık dava türleri arasında en doğrusu bulunmaya çalışılarak vakit kaybedildi.

Maddi gerçeğin ortaya çıkartılması: 3

Yargılamalarda dürüstlük sağlanamadı. Yalan söylemek, savunma hakkı olarak görüldü. Avukatların maddi gerçeği hızla ve en ince ayrıntısına kadar ortaya çıkarma hak ve yetkileri yaygın olarak kısıtlandı. Mahkemeler kararlarını tek celsede ve deliller etraflı olarak tartışılarak değil, sözde bilirkişilerin el yordamı özetlemesi ile hâkimlerin önyargılı algılarına dayalı olarak verdi. Mahkeme kararları maddi gerçeklere uyumlu olmadı.

Silahların eşitliği: 2

Adaletin gerçekleştirilmesinden ödün verildi. Davalarda çekişmeli taraflar, maddi imkanları bakımından tam olarak eşitlenmedi. Savcıların hâkimle aynı kürsüyü ve dosyayı paylaşması 2022'de devam etti. Maddi gücü olan, büyük paralar vererek, davaya bakan hâkimin hocalarından mütalaa alıp hâkimin kanaatini etkileyebildi. Henüz yetişmekte olan, gerçek hayattan bihaber akademisyenler, bilirkişi olarak mahkemelere telkin edildi, bunların steril ortamdaki hukuk algıları, mahkeme kararlarında etkili oldu.

Makul sürede ve adil yargılanma: 2

Yargılamaların neredeyse tamamında makul sürede yargılama ilkesi ihlal edildi. Anayasa Mahkemesi'ne başvuruların %77'si, ihlal kararlarının % 60'tan fazlası, süre bakımından adil yargılanma hakkı ihlaline ilişkindi. Hâkimler, görmekte oldukları davaları sona erdirmeden tayin edilip, tabii hâkim ilkesi yaygın olarak ihlal edildi.

Makul maliyetli hizmet: 2

Yargılama giderleri avansları ve uzman görüşü ücretleri ile ilgili oturmuş bir standart sağlanamadı. Avukatların önemli bir kısmı yeterli iş ve gelir imkanına sahip değilken devletin ödeyeceği zorunlu müdafilik hizmetleri için öngörülen ücretler asgari tarifenin de çok altında kaldı. Genç avukatlar için önemli bir gelir kapısı olan bu ücretlerin ödenmesindeki sorunlar çözülmedi. Bu ücretlerden vergi alınmaya devam edildi.

Yargı ile kamuoyu arasında etkili iletişim: 2

Gerekçeli kararların gerekçeleri zayıftı. Kamuoyunun bilgi alma ve eleştirme hakkını kısıtlayan gizlilik ve mahremiyet kararları verildi. Bazı tartışmalı kararları nedeniyle kamuoyunun şiddetli eleştirisini çeken hâkimlerin isimleri bile öğrenilemedi. HSK kararlarının çoğu gerekçesizdi, gerekçeli kararlarda da gösterilen gerekçe verilen kararın haklılığını ortaya koymaya yeterli değildi.

YARGI HİZMETLERİNİN 2022 NOTLARI

TEMEL EVRENSEL DEĞER VE İLKELERE UYUM:	2
HALKIN İHTİYACINA UYGUN HİZMET:	3
BİLGİ TECRÜBE VE YETKİNLİK:	3
LİYAKAT VE PERFORMANS:	3
SÜREÇLERİN KOLAY ANLAŞILIR OLMASI:	3
MADDİ GERÇEĞİN ORTAYA ÇIKARTILMASI:	3
SİLAHLARIN EŞİTLİĞİ:	2
MAKUL SÜREDE VE ADİL YARGILANMA:	2
MAKUL MALİYETLİ HİZMET:	2
YARGI İLE KAMUOYU ARASINDA ETKİLİ İLETİŞİM:	2
YIL SONU NOTU:	2,5